

Strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med Palestina 2020–2024

1. Inriktning

Målet för svenskt internationellt bistånd är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Utvecklingssamarbetet ska ta sin utgångspunkt i principerna om bistånds- och utvecklingseffektivitet liksom i Agenda 2030, Addis Ababa Action Agenda och klimatavtalet från Paris.

Strategin ska gälla under perioden 2020–2024 och omfattar sammantaget 1,5 miljarder kronor varav 1,46 miljarder kronor avser Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) och 40 miljoner kronor avser Folke Bernadotteakademin (FBA).

Strategin styr användningen av medel som anslås under anslagspost 17 Mellanöstern och Nordafrika i regleringsbrev avseende Sida för respektive budgetår samt medel som anslås under anslagspost 4 Biståndsverksamhet i regleringsbrev avseende FBA för respektive budgetår.

Sidas verksamhet ska bidra till följande mål:

Mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet

- Förbättrade förutsättningar för individer och det civila samhället att delta i och påverka politiska processer samt stärkt respekt för de mänskliga rättigheterna

- Stärkta, demokratiska, offentliga institutioner, inklusive minskad korruption, samt ökade möjligheter till ansvarsutkrävande
- Ökad jämställdhet, inklusive bättre tillgång till och respekt för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

Miljö och klimat

- Förbättrade möjligheter till hållbar försörjning och hållbart nyttjande av naturresurser
- Utvecklad kapacitet hos myndigheter och civila samhället att bidra till förbättrad miljö samt till ökad motståndskraft mot klimatförändringar

Inkluderande ekonomisk utveckling

- Förbättrade förutsättningar för små- och medelstora företag att bidra till en hållbar ekonomisk utveckling och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor, särskilt för kvinnor och unga

FBA:s verksamhet ska bidra till följande mål:

Inkluderande fred

- Stärkta förutsättningar för främst palestinska nyckelaktörer, med särskilt fokus på kvinnor och unga, att bidra till inkluderande fredsbyggande processer

2. Landkontext

Utvecklingssamarbetet utgör en del av Sveriges samlade engagemang, vilket syftar till ett slut på Israels ockupation och till en fredlig, hållbar och folkrättsgrundad tvåstatslösning på konflikten. Sverige är en del av EU:s gemensamma hållning vad gäller fredsprocessen i Mellanöstern. Sverige fördömer entydigt terrorism. Det är viktigt att erkänna Israels och Palestinas respektive legitima säkerhetsbehov. Ockupationen, som pågått sedan 1967, utgör det största hindret för utveckling i Palestina. Palestina saknar för närvarande kontroll över merparten av sitt territorium. En politisk lösning på konflikten behövs för att utvecklingssamarbetet ska uppnå långsiktigt hållbara resultat. Utöver till att möta palestinska utvecklingsbehov bidrar

utvecklingssamarbetet även till att bevara, respektive skapa, förutsättningar för att på sikt uppnå en hållbar fred. Den politiska utvecklingen i konflikten har under senare år försvårat förutsättningarna för en fredsuppgörelse. Den israeliska regeringens utfästelser om att annektera delar av Västbanken har förstärkt detta intryck. Utvecklingen i denna fråga kan påverka den miljö i vilken utvecklingssamarbetet genomförs. I Gaza utövas makten de facto av Hamas, som är terroristlistad av EU. Svenskt bistånd går inte till Hamas. Den inompalestinska splittringen påverkar också utvecklingssamarbetets genomslag. De illegala bosättningarna och separationsbarriären på ockuperad mark begränsar rörelsefriheten och andra rättigheter, vilket också inverkar negativt på möjligheter till ekonomisk utveckling. Fattigdomen är betydande inom hela landet samtidigt som det råder stora skillnader mellan olika delar. Den humanitära situationen är svår och fler än två miljoner människor bedöms vara i behov av humanitärt stöd, varav den stora merparten finns i Gaza. Det är också i flyktinglägren som en högre andel sårbara grupper återfinns.

Upprätthållandet av den israeliska ockupationen har inneburit bristande respekt för folkrätten, inklusive den humanitära rätten. Tillsammans med en stagnerad fredsprocess och sviktande legitimitet hos den Palestinska myndigheten skapas ett demokratiskt underskott. Parlamentsval har inte genomförts sedan 2006. Israel, Palestina och de-facto myndigheterna i Gaza brister på olika sätt och i varierande utsträckning i respekten för de mänskliga rättigheterna.

Palestinas myndigheter har, bland annat som ett resultat av ockupationen, svårt att möta befolkningens behov, vad gäller exempelvis tillhandahållande av samhällstjänster. Den politiska friheten brister, liksom befolkningens förtroende för det offentliga. Palestinska myndigheter lider ofta av kapacitetsbrist. Möjligheterna för bland annat civilsamhället att utöva ansvarsutkrävande är begränsade. Jämte den utbredda korruptionen utgör detta problem för demokratin och för landets utveckling mot en fungerande rättsstat. Kränkningar av yttrande-, press- och informationsfrihet förekommer. Den palestinska regeringens reformprogram inkluderar både rättsliga, sociala och ekonomiska reformer. Situationen v.g. mänskliga rättigheter i Gaza uppvisar allvarliga brister, bland annat som en följd av det styrets brist på respekt för demokratiska normer och rättsstatens principer, och gällande respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbudet mot

tortyr. Kvinnors och flickors åtnjutande av mänskliga rättigheter och det civila samhällets utrymme att verka begränsas i Gaza.

Det palestinska samhällets sociala normer, värderingar och politik begränsar kvinnors tillgång till makt, resurser och kunskap och har ofta resulterat i diskriminerande lagstiftning. Kvinnor och flickor är utsatta för ockupationsmaktens våldsyttningar, demolering av hus, förhindrande av familjeåterföreningar och begränsningar av rörelsefriheten.

Klimatförändringarna förutses ha stora konsekvenser för infrastruktur, samhällstjänster och försörjningsmöjligheter, inklusive för kvinnor och flickor, i Palestina. Ockupationen begränsar palestiniers nyttjande av naturresurser. Vattenresurser är mycket ojämnt fördelade mellan israeler och palestinier, och överutnyttjas med minskad tillgång till vatten liksom föroreningar av grundvattentäkten till följd. Människor som lever i fattigdom drabbas hårdast av dessa konsekvenser. Palestina har även utmaningar vad gäller hanteringen av kemikalier och avfall.

Palestinas ekonomi präglas av de begränsningar och utmaningar som över 50 år av ockupation medfört. Tillväxten är huvudsakligen konsumtionsdriven och beroende av inflödet av bistånd. Den privata sektorn verkar under svåra förhållanden, men utbildningsnivån är relativt god. Entreprenörskap, digitalisering och innovation blir allt viktigare. Arbetslösheten, inte minst hos unga, utgör på många sätt ett allvarligt utvecklingsproblem. Att den informella ekonomiska sektorn är betydande utgör en utmaning.

3. Verksamhet

Sida och FBA ska genomföra, följa upp och rapportera verksamheten i linje med vad som föreskrivs i regeringens riktlinjer för strategier inom svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd (UD2017/21053/IU).

Utvecklingssamarbetet bidrar till hållbar utveckling utifrån Agenda 2030, åtagandena om utvecklingsfinansiering från Addis Ababa Action Agenda och klimatavtalet från Paris. Verksamhetens bidrag är särskilt relevant för följande mål i Agenda 2030: ingen fattigdom (mål 1), jämställdhet (mål 5), anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt (mål 8), klimat (mål 13) och fredliga och inkluderande samhällen (mål 16). I strategirapporteringen till regeringen ska referenser till hur verksamheten bidrar till genomförandet av Agenda 2030 i relation till strategins prioriteringar också ingå.

I sin helhet ska det svenska utvecklingssamarbetet bidra till att minska fattigdomen i landet, till bättre förutsättningar för en demokratisk utveckling och till respekt för de mänskliga rättigheterna. Verksamheten syftar till att bidra till att få till stånd ett demokratiskt, självständigt, sammanhängande och livskraftigt Palestina som existerar sida vid sida med Israel i fred och säkerhet, med 1967 års gränser som utgångspunkt och med Jerusalem som en huvudstad för två stater. Verksamheten syftar också till att tillgodose palestiniers rättigheter och behov så att de ska kunna leva i alla delar av Palestina oavsett institutionellt ramverk.

Sida ska genomgående eftersträva att stärka förutsättningar för ansvarstagande och ansvarsutkrävande. Att nå även de mest utsatta delarna av den palestinska befolkningen är prioriterat. Särskild uppmärksamhet ska ges till område C, östra Jerusalem, Gaza och Hebron. Verksamheten ska bidra till stärkt motståndskraft, social bärkraft och tillit mellan staten och befolkningen. Det kan inkludera verksamhet som stöder en återupptagen fredsprocess. Sida ska bidra till att stärka förutsättningarna för och genomförandet av demokratiska fria och rättvisa palestinska val, inklusive i östra Jerusalem. Att stärka det civila samhället är prioriterat. Här kan stöd till förändringsaktörer och kulturlivet ingå för att stärka förutsättningar att tillgodogöra sig information, uttrycka sin röst och att organisera sig. Ett oberoende rättsväsende är en viktig del i arbetet för att minska risken för korruption. Kvinnors deltagande i det demokratiska samhällsbygget bedöms vara centralt. Stöd till ungas representation och förutsättningar att delta behöver också stärkas. Stöd till israeliska civilsamhällesorganisationer ska fortsatt vara möjligt. Utvecklingssamarbetet bör bidra till ett ökat fokus på rättighetsperspektivet inom SRHR, skydd för HBTQ-personers rättigheter samt möjliggöra insatser inom mental hälsa.

Utvecklingssamarbetet bör bidra till att stärka Palestinas kapacitet att uppnå åtaganden inom miljö- och klimatområdet. Det kan inkludera förebyggande och hantering av miljörisker och avfall, ökad motståndskraft mot klimatförändringar, hållbar förvaltning av ekosystem, bevarande av biologisk mångfald, hållbart nyttjande av naturresurser samt ökad produktion av och tillgång till förnybar energi samt energieffektivisering. Stöd till att höja kapaciteten, kompetensen och effektiviteten hos ansvariga palestinska myndigheter inom detta område är centralt.

Små och medelstora företag är viktiga för en hållbar ekonomisk utveckling och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor. Verksamheten bör beakta hållbara försörjningsmöjligheter. Ett ökat ekonomiskt samarbete inom Palestina och med länderna i regionen, inklusive handel, bidrar till privatsektorutveckling. Kvinnor utgör en särskilt viktig målgrupp och deras ekonomiska egenmakt bör stärkas. Verksamhet med inriktning på unga kvinnor och män är också central. Ökad tillgång till finansiering och förenkling av processer för företagsetablering bör övervägas inom stödet. Arbetstagares och fackliga rättigheter samt social dialog bör när relevant beaktas .

Folke Bernadotteakademien ska i sin verksamhet fokusera på kapacitetsutveckling vad gäller jämställdhet, dialog, ledarskap och förhandling. Syftet är att främja deltagande och inflytande i relevanta fredssamtal och processer för en bredd av nyckelaktörer, både organisationer och individer. Ett särskilt fokus ska ges kvinnor och unga vuxna.

Genomförande myndigheter har ett ansvar att säkerställa en helhetssyn på det samlade svenska stödet till landet. Kopplingar mellan humanitärt bistånd, långsiktigt utvecklingssamarbete och fredsbyggande ska tillvaratas. Synergier ska sökas mellan strategins olika områden, liksom med verksamhet inom ramen för andra relevanta strategier för det svenska utvecklingssamarbetet och humanitära biståndet. Det gäller inte minst inom det humanitära området där så är relevant, samt med verksamhet på regional nivå.

Utvecklingssamarbetet ska anpassas till rådande omständigheter och vara såväl flexibelt som ändamålsenligt. Sida ska ha beredskap att hantera mindre insatser av strategisk karaktär, inklusive insatser som syftar till att följa utvecklingen gällande bosättningsexpansion.

Ett samordnat svenskt agerande och dialog över utgiftsområden och myndighetsgränser är av stor vikt. I genomförandet av strategin ska Sida verka för att den svenska resursbasen bidrar till att bygga bredare och mer självbärande relationer mellan länderna. En ökad användning av garantiinstrumentet bör utforskas. Budgetstöd ska ej utgå till palestinska myndigheter under strategiperioden.

Sverige ska verka för en sammanhållen och effektiv utvecklings- och biståndssamordning i landet, inte minst genom ett aktivt deltagande i EU:s

gemensamma programmering och i samråd med relevanta FN-organ. EU:s gemensamma hållning vad gäller fredsprocessen i Mellanöstern ska beaktas.